

Startnotitie Noaberschap Verbindt

Inleiding

Deze startnotitie is bedoeld om het algemeen bestuur mee te nemen in de wijze waarop het thema 'Noaberschap verbindt' uit het Bestuursakkoord 2023-2027 in de huidige bestuursperiode vorm kan krijgen.

Inwoners, ondernemers en organisaties beschikken samen over veel kennis en ervaring over ons werkgebied. Als waterschap willen wij deze kennis en ervaring zo goed mogelijk betrekken in ons werk en waar mogelijk rekening houden met de belangen van onze omgeving. Bovendien willen wij als waterschap inspelen op het gevoelde afnemende vertrouwen van de burger in de overheid. Waterschap Vechtstromen heeft bestuurlijk noaberschap daarom als belangrijke voorwaarde opgenomen in haar bestuursakkoord 2023-2027:

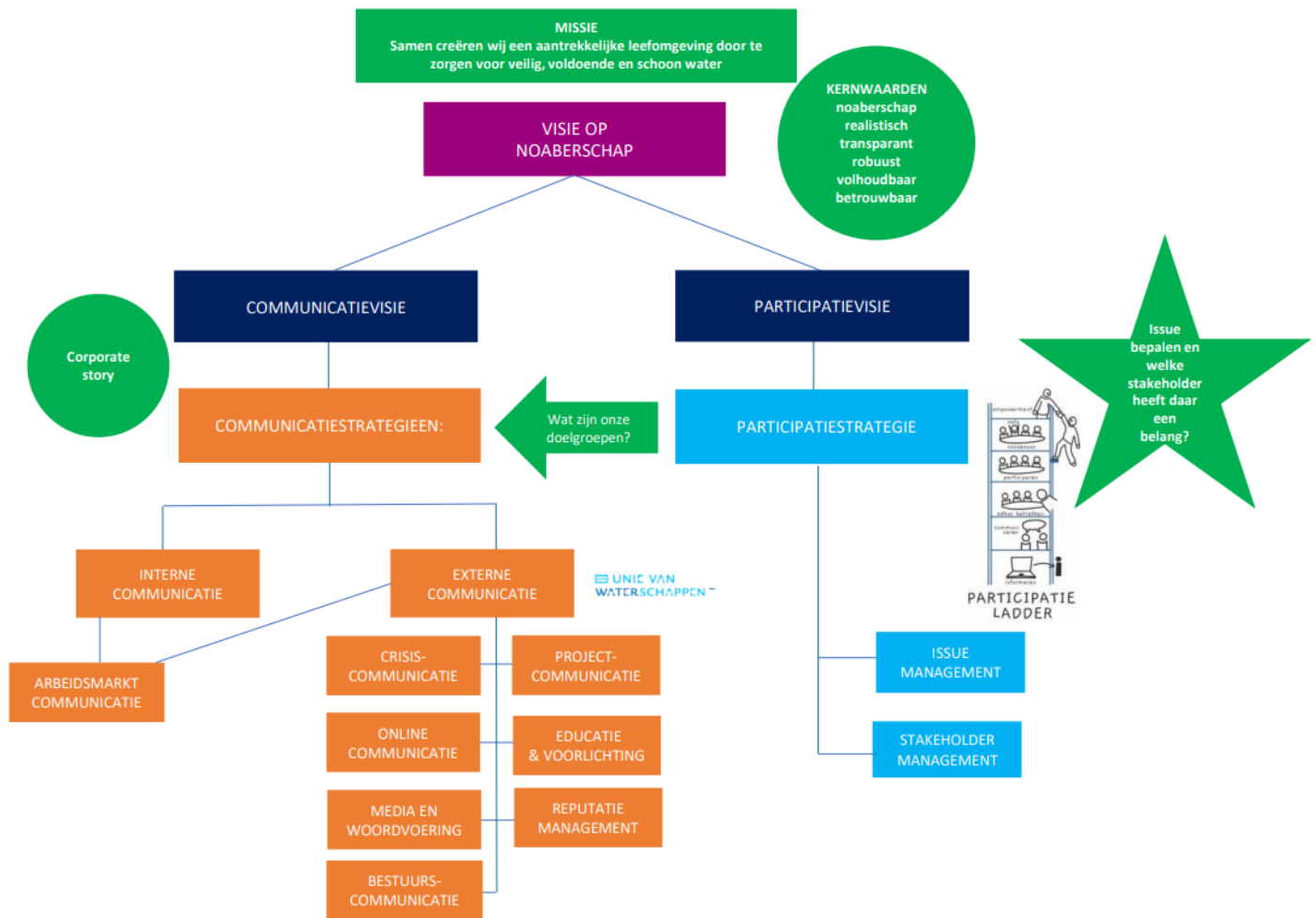
'[...De krachten bundelen om de komende jaren stevige resultaten te boeken op de grote opgaven die voor ons liggen. Een uitdagende ambitie die vraagt om bestuurlijk noaberschap binnen het algemeen en dagelijks bestuur. Daar starten we vandaag mee met dit breed gedragen bestuursakkoord! In de afgelopen jaren is er een stevig fundament gelegd voor een duurzame toekomst. Echter, de huidige tijd vraagt om vernieuwing. Deze vernieuwing is nodig en wordt gezocht in de wijze waarop we deze duurzame toekomst bereiken. Meer dan voorheen willen we mét de inwoner, mét de ondernemer, mét de agrariër en mét het gebied samenwerken. Niet omdat dit nu nog niet gebeurt, wel omdat we denken dat het beter kan en moet. Empathisch, realistisch en transparant...]'

Noaberschap gaat over houding en gedrag, ontstaan vanuit de eigen regio, cultuur en identiteit. Een sociale verhouding binnen een gemeenschap, waarin mensen op elkaar kunnen rekenen wanneer dat nodig is. Om noaberschap vorm te geven binnen ons waterschap, is allereerst antwoord nodig op de vragen: 'Wat voor noaber willen wij zijn als waterschap, gelet op onze bestuurlijke kernwaarden? Waarom vinden we noaberschap belangrijk? Welke ambities hebben we ten aanzien van noaberschap?' We leggen hiermee een fundament dat richting biedt aan de vervolgstappen.

'[...In 2024 ontwikkelen wij een nieuw participatiebeleid om participatie beter te integreren in onze werkwijze. Bovendien herzien we hierop aansluitend ons communicatiebeleid. We streven ernaar om jongeren zoveel mogelijk te betrekken bij het waterbeheer én de bestuurlijke keuzes hierover...]'

Vanuit de visie op noaberschap wordt invulling gegeven aan de participatievisie en de communicatievisie. Deze visies vormen samen met de participatiestrategie en de verschillende communicatiestrategieën ons beleid voor participatie en communicatie. Dit is overzichtelijk verbeeld in het Bouwwerk Noaberschap' op pagina 2.

Deze startnotitie biedt richting en een plan van aanpak om daarmee aan de slag te gaan.

Afbeelding 'Bouwwerk Noaberschap'.

1 Context, kaders en randvoorwaarden

Vraag: Wat moeten we van wie (extern; doorvertaling beleid hogere overheden, wettelijk)? Wat zijn onze eigen uitgangspunten? Waar houden we rekening mee en om welke redenen (intern: watervisie, WBP, bestuursakkoord, eigen beleid en beleidsevaluaties)? Welke risico's zijn er op voorhand bekend?

1.1 Extern

Veranderde wet- en regelgeving leiden ertoe dat waterschap Vechtstromen zich meer wil én moet bezighouden met haar omgeving:

De Omgevingswet

Eén van de uitgangspunten van de Omgevingswet is meer vertrouwen van de overheid in initiatiefnemers en burgers, meer vertrouwen van de burger in de overheid en meer vertrouwen tussen overheden. De Omgevingswet kan bijdragen aan het herstel van vertrouwen in de overheid door het faciliteren van burgerparticipatie. Bij de voorbereiding van beleids- en besluitvorming vindt de regering het van belang dat omwonenden en maatschappelijke organisaties vanaf een vroegtijdig stadium worden betrokken.

Participatiebeleid

Begin 2020 is in de Eerste Kamer de motie-Nooren c.s. aangenomen. Hiermee zijn decentrale overheden verplicht om zelfbindend participatiebeleid vast te stellen. In dit beleid maken overheden hun uitgangspunten over participatie kenbaar. Dit gaat bijvoorbeeld over wanneer en hoe het participatieresultaat wordt meegewogen in onze beleidsvorming en projecten.

Wetsvoorstel Versterking participatie op decentraal niveau

Dit wetsvoorstel wijzigt de Gemeentewet, de Provinciewet en de Waterschapswet in verband met de participatieverordening en het uitdaagrecht van inwoners en maatschappelijke partijen. Het doel van deze wet is het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente, provincie of waterschap. Met het uitdaagrecht kunnen inwoners hun overheid uitdagen om de uitvoering van bepaalde taken over te nemen, zoals het beheer of onderhoud van een park of buurthuis. Gemeenten, provincies en waterschappen worden met de komst van de Wet Versterking participatie op decentraal niveau verplicht om de huidige inspraakverordening te verbreden naar een participatieverordening.

Wet open overheid

Sinds 1 mei 2022 regelt de Wet open overheid (Woo) het recht van burgers op informatie van de overheid, waaronder de waterschappen. Zo krijgt iedereen meer inzicht in het handelen van de overheid. Een belangrijk verschil met de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) is dat de Woo overheidsorganisaties, naast informatieverstrekking op verzoek (passief), verplicht zelf informatie gefaseerd openbaar te maken. Dit betekent dat wij als waterschap onze basis op orde moeten hebben. Het snel en zorgvuldig communiceren met onze omgeving naar aanleiding van vragen die bij ons binnenkomen, is daar een belangrijk onderdeel van.

1.2 Intern

Ook intern zijn uitgangspunten vastgesteld en afspraken gemaakt om goed samen te werken met onze omgeving:

Bestuursakkoord 2023-2027

Naast dat noaberschap het centrale thema uit het bestuursakkoord 2023-2027 is, heeft het algemeen bestuur van waterschap Vechtstromen noaberschap ook als belangrijke kernwaarde opgenomen voor haar bestuurlijk handelen:

‘Bij beleidsontwikkeling en -uitvoering worden inwoners, grondeigenaren en ondernemers met hun waardevolle (gebieds)kennis en inbreng actief betrokken. Zij zijn deel van de oplossing. Ook bieden we ruimte aan uitvoering door inwoners en ondernemers. We zijn hierin empathisch, hebben begrip voor hun behoeften en nemen deze mee in onze afwegingen.’

Watervisie 2050 en Waterbeheerprogramma 2022-2027

In de Watervisie 2050 is beschreven dat ons waterschap samen met onze partners aan de slag gaat met onze drie grote wateropgaven: klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid.

Het Waterbeheerprogramma volgt inhoudelijk op de Watervisie 2050 en beschrijft hoe Vechtstromen in de planperiode 2022-2027 wil werken aan de ambities uit de Watervisie. Deze uitwerking gaat eveneens over opgavegericht samenwerken met onze omgeving.

1.3 Risico's

Het bestuursakkoord en een nadrukkelijke focus op noaberschap en participatie kan verwachtingen oproepen bij onze omgeving. Een mogelijk risico hiervan is dat onze partners verwachten dat zij te allen tijde en op alle niveaus kunnen meedenken en -beslissen. Dit zal niet altijd zo zijn, omdat niet alle situaties zich hiervoor lenen. Openheid hierover en verwachtingenmanagement is daarom van belang.

Bovendien kan discrepantie ontstaan tussen enerzijds de beperkte tijd die we nog hebben om onze doelstellingen te behalen (bijvoorbeeld vanuit de Kaderrichtlijn Water) en anderzijds de ruimte die we nodig hebben om met onze omgeving samen te werken aan onze opgaven. Het eerste vraagt snel handelen en het tweede vraagt wellicht juist meer tijd. Het is belangrijk om stil te staan bij de verhouding tussen deze twee belangen.

2 Doel

Vraag: Wat beogen we met het nieuw beleid/herijking van beleid? Wat is de scope van het nieuw beleid/herijking van beleid? Wat maakt er deel van uit en wat niet?

Met een visie op noaberschap, een participatievisie en een daarbij passende communicatievisie leggen we een stevig fundament om samen met onze omgeving de drie grote wateropgaven 'klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid' waar te kunnen maken. Binnen de kaders van de genoemde wet -en regelgeving. Onder de scope vallen niet alleen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur maar ook onze ambtelijke organisatie. De visies raken de manier van werken van alle collega's, op alle niveaus en geven richting aan strategieën en jaarplannen.

3 Financieel kader

Vraag: Wat is het financieel kader? Zijn er financiële aspecten waarmee het algemeen bestuur op voorhand rekening moet houden?

Als financieel kader gelden in de basis de exploitatiemiddelen zoals die in de Programmabegroting 2024 zijn begroot. Mocht in de route richting een uitgewerkte visie op noaberschap, een participatievisie en een herijkte communicatievisie blijken dat daarvoor middelen nodig zijn, dan wordt dat tijdig via de reguliere Planning & Controlcyclus (meerjarenverkenning of programmabegroting) voorgelegd.

4 **Proces, producten en planning**

Vraag: Met wie gaan we wat op welk moment bespreken (extern en intern)? Hoe worden externen betrokken? Hoe wordt het algemeen bestuur betrokken? Wat is wanneer gereed?

Om aan de slag te gaan met noaberschap, is het belangrijk om dezelfde taal te spreken. **Daarmee zijn we gestart met het Bestuursakkoord 2023-2027.** Hierin is de bestuurlijke missie voor deze bestuursperiode beschreven en zijn de bijbehorende bestuurlijke kernwaarden aangemerkt.

De volgende stap is stilstaan bij de ambitie van ons waterschap: Wat voor noaber willen wij zijn als waterschap, gelet op onze bestuurlijke kernwaarden? Welke ambities hebben we ten aanzien van noaberschap? Ook geven we het antwoord op de vraag waarom we noaberschap belangrijk vinden. Want hierover kunnen de beelden enorm verschillen. De één kan het zien als een manier om draagvlak te vergroten en de ander als een fundamenteel recht. Concrete antwoorden op deze vragen geven richting aan de uitwerking van ons visie en strategie voor zowel participatie als communicatie.

Tijdens de STROOMdag op 27 maart jl. heeft het algemeen bestuur concreet van gedachten gewisseld over deze vragen. Dit doet het algemeen bestuur eerst intern met elkaar, om helder te krijgen hoe het algemeen bestuur in het thema wil staan. Daarna gaat het algemeen bestuur in gesprek met haar omgeving om op te halen welke behoefte er leeft bij stakeholders en inwoners ten aanzien van noaberschap en samenwerking. Beide gesprekken, intern en extern, vormen samen de basis voor de visie op noaberschap.

Van visie naar strategie

In de volgende stap staan we stil bij onze ambities voor participatie. Waarom vinden we participatie belangrijk? Wat verwachten we ervan? Hieruit vloeit de **participatievisie** voort.

Vervolgens gaan we participatie binnen ons waterschap vormgeven. Welke participatievormen onderscheiden we (burger- en overheidsparticipatie)? Op welke onderwerpen wil het bestuur zich hoog op de participatieladder bevinden (meedenken/meewerken/mee beslissen) en voor welke onderwerpen zijn de onderste treden (luisteren/mening geven) genoeg? Welke rolverdeling, kaders, werkwijzen en instrumenten gaan we hanteren? Dit biedt de basis voor onze **participatiestrategie**.

Tot slot denken we na over hoe wij willen communiceren, zowel intern als met onze omgeving. Dat vormt onze **communicatievisie**. Want binnen de organisatie beginnen, is buiten de winsten! We geven zo lading en betekenis aan onze kernboodschap. En maken onze collega's trots op waterschap Vechtstromen, zij zijn onze ambassadeurs. Naar buiten maken we Vechtstromen herkenbaar als de noaber die we willen zijn door branding en storytelling. Soms moeten we een vervelende boodschap vertellen. We zijn ons bewust van de omgeving en stemmen onze communicatie daarop af door in dialoog te zijn en te blijven.

Vanuit onze communicatievisie denken we na over onze doelgroepen. Hoe communiceren we daarmee, met welke boodschap en op welk moment? En hoe draagt dat bij aan de doelen van Vechtstromen? Dit biedt de basis voor onze **communicatiestrategieën**.

Al doende leren we

Aansluitend op de visies beschrijven we in de strategieën onze aanpak en in de jaarplannen vervolgens de acties. Wat gaan wij als waterschap doen om de visie waar te maken? In een participatieverordening, tot slot, legt het algemeen bestuur de kaders voor participatie binnen ons waterschap juridisch vast. Hoe goed we als organisatie samenwerken en communiceren met onze omgeving, daar beslist de buitenwereld over. We meten de werking en het effect van onze visies en strategieën door in onze omgeving te toetsen hoe zij het contact en de samenwerking met Waterschap Vechtstromen ervaren. Ook faciliteren we intern in de organisatie het leren en ontwikkelen rondom het thema noaberschap.

De route richting een uitgewerkte visie op noaberschap, participatievisie en communicatievisie die vorm krijgen in diverse strategieën verloopt als volgt:

Stap	Gespreksthema's	Met wie?	Product	Tijdspad
1.	Ambities en richting voor noaberschap	Intern algemeen bestuur (STROOMdag 27 maart 2024) + Vervolgens behoefte ophalen in onze omgeving	Visie op noaberschap	Algemeen bestuur Q3 2024
2.	Ambities en richting voor participatie	Algemeen bestuur + ambtenaren	Participatievisie	Algemeen bestuur Q4 2024
	Participatie vormgeven	Ambtenaren + externe partners	Participatiestrategie	Dagelijks bestuur Q1 2025
3.	Ambitie en richting voor communicatie	Algemeen bestuur + ambtenaren	Communicatievisie	Algemeen bestuur Q4 2024
	Communicatie vormgeven	Ambtenaren	Communicatiestrategieën	Directie Team Q1 2025